

MICHAEL HAAG

TEMPLÁŘI

FAKTA A MÝTUS

Od Šalomounova chrámu po svobodné zednáře
Průvodce po dějinách řádu templářů, jejich kultuře i historických lokalitách

Templáři

Fakta a mýtus

*Jonu Bullerovi a Susan Schadeové
les châteleins de Mont Becket*

Templáři

Fakta a mýtus

Michael Haag

sloart

© 2008 Michael Haag
Czech edition © 2011 Nakladatelství Slovart, s. r. o.
Translation © 2011 Klára Petříková

All rights reserved

Z anglického originálu *The Templars. History and Myth*
přeložila Klára Petříková
Redigoval Gustav Erhart
Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o., v Praze roku 2011
Odpovědný redaktor Jan Heller

Sazba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín

ISBN 978-80-7391-444-8
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Obsah

ÚVOD II

Obecné souvislosti 15

ŠALOMOUNŮV CHRÁM 17

- Šalomounův chrám 18
- Posvátný původ Jeruzaléma 21
- Země zaslíbená 23
- Město krále Davida 24
- Archa úmluvy 25
- Humno Sión 25
- Davidova a Šalomounova říše 26
- Šalomoun a stavba Chrámu 30
- Král Chiram tyrský 31
- Syn jedné vdovy 34
- Dům pro jméno Boží 36
- Konec Chrámu 36

NOVÁ KŘESŤANSKÁ ŘÍŠE 39

- Poutě do Svaté země 40
- Konstantin a arianismus 42
- Byzantinci, Peršané a džihád 45

MUSLIMSKÝ ZÁBOR 47

- Od zjevení k džihádu 49
- Nesrovnalosti v islámských dějinách 51
- Islámská rozpínavost a vzkvétající křesťanské hereze 55

PRVNÍ KRÍŽOVÁ VÝPRAVA 59

- Arabský rozkol a úpadek 61
- Nebezpečné náboženské pouti 63
- Vpád Turků: Byzanc žádá Západ o pomoc 66
- Výzva papeže Urbana 68
- Ve znamení kříže 72
- První vlna: lidová výprava 73
- Druhá vlna: knížata táhnou na Východ 75
- Znovudobytí Jeruzaléma 77

Vzestup 1099–1150 81

PŮVOD TEMPLÁŘŮ 83

- Jeruzalémské království 85
- Outremer a jeho muslimští sousedé 85
- Křížáci a Byzanc 87
- Strach a krveprolití na cestách 87
- Chudí vojáci Kristovi a Šalomounova chrám 88
- Templářská mise na Západ 92
- Spasitelé Východu a obránci všeho křesťanstva 95

DRUHÁ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA 103

- Muslimští přátelé a spojenci 104
- Pád Edessy 105
- Bernard zahajuje druhou křížovou výpravu 106
- Role templářů v křížové výpravě 110
- Neúspěch v Damašku 112
- Hořká dohra 114

MOC 1150–1291 117

KŘÍŽÁCKÉ HRADY 119

- Moc ve vlastních rukou 121
- Templářské hrady 124

BANKÉŘI A OBCHODNÍCI 129

- Templářské přístavy a středomořský obchod 130
- Templářská bankovní síť 132
- Mezinárodní finanční služby 132
- Křehké vztahy s panovníky 135

KACÍŘSTVÍ VE STŘEDOVĚKU 137

- Templáři a kataři 138
- Gnostikové 140
- Islámský dualismus 141
- Asasínové 142
- Templáři a Stařec z hory 144

SALADIN A TEMPLÁŘI 147

- Amalrichova tažení do Egypta 152
- Vztahy templářů s Jeruzalémským královstvím 154
- Saladinův vzestup 156

- Frakce v Outremeru 159
- Cressonské prameny 160
- Rohy Hattinu 162
- Saladin zabírá Jeruzalém 167
- Ohlédnutí za Chrámovou horou 168

TEMPLÁŘI SE NEVZDÁVají 171

- Znovu Jeruzalém 174
- Vzestup mamlúkú 177
- Neštěstí u La Forbie a sedmá křížová výprava 180
- Plány templářů na obranu Sváté země 183
- Pád Akkonu 188
- Poslední templáři na Východě 191

Pád 1291–1314 193

VYHNANCI ZE SVATÉ ZEMĚ 195

- Sny a nová realita 195
- Čekání na Mongoly 197
- Filip IV., nejkřesťanštější ze všech králů 199
- Nová křížová výprava papeže Klementa, nový řád krále Filipa 200
- Poslední dny 201

SOUD 205

- Obvinění a pomluvy 206
- Královy důvody 208
- Vyzvědači, mučení a přiznání 209
- Papež zasahuje 211
- Pat mezi papežem a králem 213
- Papež naslouchá podivnému svědectví templářů 214
- Chinonská záhada 215
- Chinonský pergamen 217
- Templáři sbírají síly 219
- Zrušení řádu templářů 220
- Upálení Jakuba z Molay 221

Dozvuky 225

ODKAZ 227

- Přežití špitálníchú 228
- Templáři v Británii 230

- Španělsko – řád Rytířů z Montesy 231
- Rád Krista v Portugalsku 231
- Templářské archivy 234

KONSPIRACE 237

- Okamžitá reakce 238
- Rytířský román a templáři 238
- Templáři a čarodějnictví 241
- Šalomounův Chrám a svobodní zednáři 243
- Tajemství a osvěcení 244
- Svobodní zednáři a templáři 246
- Pomsta Jakuba z Molay 249
- Skotské dějiny templářských rytířů 251
- Templáři objevují Ameriku 254
- Nový světový řád 256
- Lebka a hnáty 260
- Templáři na věky věků 264

Historické lokality 267

OUTREMER 269

Izrael 270

- Jeruzalém: Staré město 270
- Chrámová hora 273
- Akkon 279

Sýrie 281

- Tartús (Tortosa) 282
- Safita (Chastel Blanc) 284
- Krak des Chevaliers 285
- Arvád (Ruád) 287

EVROPA 289

Francie 290

- Paříž: Templ 290

Španělsko 293

- Segovia: kostel Vera Cruz 293
- Ponferrada: templářský hrad 294

Portugalsko 295

- Tomar 295
- Almouroul 298

Anglie 298

- Londýn: Temple Church 299
 Cressing Temple, Essex 302
 Rosslynská kaple, Skotsko 304

Templarismus 307

ZNOVUZROZENÍ TEMPLÁŘI 309

- Zrod templářského literárního fenoménu 310
 Templářské romány 312
 Templáři ve filmu 320
 Templáři v televizi 325
 Templářský rock 326
 Templáři a počítačové hry 327

DALŠÍ LITERATURA 329

- Dějiny řádu templářů 329
 Středověké pouti 330
 Dějiny křížových výprav 330
 Křížácké hrady 331
 Jeruzalém a Chrámová hora 331
 Dějiny Blízkého východu 332
 Templářské památky v Anglii 332
 Svatý grál 332
 Katarové, dualismus a jiná kacířská hnutí 333
 Svobodní zednáři 333
 Alternativní historie 334

WEBOVÉ STRÁNKY 335

- Zdroje starověké a středověké historie 335
 Křížové výpravy 336
 Templáři 337
 Chinonský pergamen 338
 Jeruzalém 338
 Archa úmluvy 339
 Svatý grál 339
 Gnosticismus, katarství a okultismus 339
 Svobodní zednáři 339

REJSTRÍK 345**ČASOVÁ PŘÍMKA 361**

Úvod

Řád templářů byl založen o Štědrém dni roku 1119 v Jeruzalémě, v chrámu Božího hrobu, tedy na místě spjatém s ukřižováním Ježíše Krista, s jeho pohřbením do hrobu i zmrtvýchvstáním. Za hlavní sídlo si tento náboženský řád vojenských rytířů zvolil Chrámovou horu, rozlehlou plošinu tyčící se nad městem, kde král Šalomoun před dvěma tisíci lety vystavěl svůj chrám. Uprostřed míst s tak silnými dějinnými i posvátnými vazbami na sebe templáři vzali závazek chránit poutníky přicházející navštívit svatostánky Svaté země a také se zavázali Svatou zemi bránit.

Z templářů se záhy stala respektovaná mezinárodní organizace. V Evropě získávali darem rozlehlé polnosti, které těmto řádovým rytířům jako elitním bojovým jednotkám v zámoří měly zabezpečit obživu, zároveň jim papežové i králové udělovali zvláštní práva a privilegia. Ve svých bílých tunikách zdobených červeným křížem se templáři stali prvním uniformovaným stálým vojskem a současně také průkopníky využívajícími rozsáhlou finanční síť sahající od Londýna přes Paříž až po řeky Eufrat a Nil. Řád oplýval mocí i majetkem, jeho jednotlivci však žili velice prostě a stroze. Proslavili se svou odvahou, jejich oddanost věci neznala mezí, jejich úmrtnost však byla velmi vysoká; nejméně dvacet tisíc templářů bylo zabito buď přímo na bitevním poli, anebo později v zajetí, když se své víry nezřekli ani v zájmu záchrany vlastního života.

Nebyli to však muslimové na Východě, kteří se nakonec stali zkázou templářů, nýbrž jejich vlastní křesťanští bratři na Západě. V pátek 13. října 1307 byli templáři pozatýkáni na území Francie a brzy nato také

po celé Evropě. Byli obviněni z ohavných zločinů, nemravností, homosexuálních praktik a z modloslužebnictví; mnoho z nich se při mučení doznalo. Definitivní konec přišel roku 1314, když posledního velmistra řádu templářů zaživa upálili na hranici.

Náhly a záhadami obestřený pád templářů podnítl zájem o jejich řád, který trvá již sedm set let. Někteří historikové vyslovili hypotézu, že se templáři při svém pobytu na Východě přimkli ke gnosticismu, jiní mluví o příklonu ke starodávnému kacířskému učení francouzských katarů, svobodní zednáři zase sami sebe považují za pokračovatele templářů na základě okultních vědomostí, které templáři šířili ze Šalomounova chrámu.

Ještě nikdy se o templářích nespekulovalo tak horečnatě jako nyní. Podařilo se jim snad, když kopali pod Chrámovou horou, učinit nějaký mimořádný objev, který by vysvětloval jejich vzestup k moci a bohatství a také, jak se někteří domnívají, jejich nepřerušenu, ale skrytou existenci trvající až do dnešních dní? Byl to nějaký nesmírný poklad? Nebo snad archa úmluvy? Svatý grál? Tajemství Kristova života a jeho poselství? A kam se po zrušení řádu toto jejich tajemství podělo? Do Skotska, nebo do Ameriky?

Jedno však jisté je: že vzestup i pád templářů se úzce pojí se dvěma stoletími křížových tažení na Východ, kam roku 1095 směřovala první křížová výprava vyprovokovaná řadou násilností páchaných na západních poutnících a východních křesťanech. Výprava, jejímž cílem bylo dobýt zpět Malou Asii, Sýrii a Palestinu z rukou muslimů, tak reagovala na znovuobnovenou agresi ohrožující celou Evropu. Zároveň se bojovalo i na Iberském poloostrově, kde templáři nakonec pomohli osvobodit Španělsko a Portugalsko. Přes veškeré úsilí křížáků na Východě, a mezi nimi zejména templářů, se však nikdy nepodařilo porazit muslimskou armádu sjednocenou pod silnou vládou sultána Saladina nebo Mamlúků, která byla kdykoli připravena vytáhnout na bitevní pole. Roku 1291 Mamlúkové vyhnali ze Svaté země poslední franské osadníky, a templáři tak ztratili hlavní smysl své existence a brzy padli za oběť nenasytné chamtivosti i tyranským ambicím francouzského krále.

Jednou z velkých záhad obestírajících templáře vždy byla role, jakou při jejich pádu sehrál svatý stolec. Papež měl být jejich ochráncem, neboť jemu jedinému templáři slíbili poslušnost. Avšak soudě podle zjevné indolence, s jakou papežský stolec vyhověl požadavkům francouzského krále, buď papež templáře zradil, anebo skutečně uvěřil, že všechna

strašná obvinění vznesená proti nim byla pravdivá. Tyto domněnky nabraly dramatický spád v roce 2007, když Vatikán uveřejnil faksimile rukopisu z roku 1308 zachycujícího výpověď významných templářů před papežskými vyšetřovateli v Chinonu. Tento dokument objevený ve vatikánském tajném archivu odhalil, že papež templáře prohlásil ve věci kacířství za nevinné – tato skutečnost však vyšla najevo až po sedmi stoletích, příliš pozdě na to, aby zachránila život Jakubovi z Molay a zástupu dalších templářských rytířů.

O této knize

Tato kniha má sedm částí. První čtyři popisují dějiny řádu templářů. Začínají vznikem Šalomounova chrámu v Jeruzalémě /lat. Templum Salomonis/, od něž templáři převzali své jméno. Pokračují vzestupem křesťanství a hrozbou islámu – tedy okolnostmi poutí a křížových výprav, které stály u zrodu řádu templářů. Výklad dále pokračuje založením řádu templářů, pojednává o jejich vzestupu k moci a dramatickém pádu, když Svatou zemi dobyli muslimové, a uzavírá se jejich soudem. Část pátá se věnuje následkům zrušení řádu templářů, okolnostem, za kterých přežili, i tím, jak si je přivlastnili svobodní zednáři a tvůrci konspiračních teorií.

Poslední dvě části knihy obsahují jednak průvodce po těch nejzajímavějších lokalitách spojených s řádem templářů a památkách, které lze dnes navštívit na Blízkém východě i v Evropě, jednak mapují vznik tzv. „templarismu“, tedy osvojení si faktů i mýtů o řádu templářů populární kulturou, od románů až po počítačové hry. Uvádí také recenze nejlepších knížek a webových stránek s templářskou tematikou.

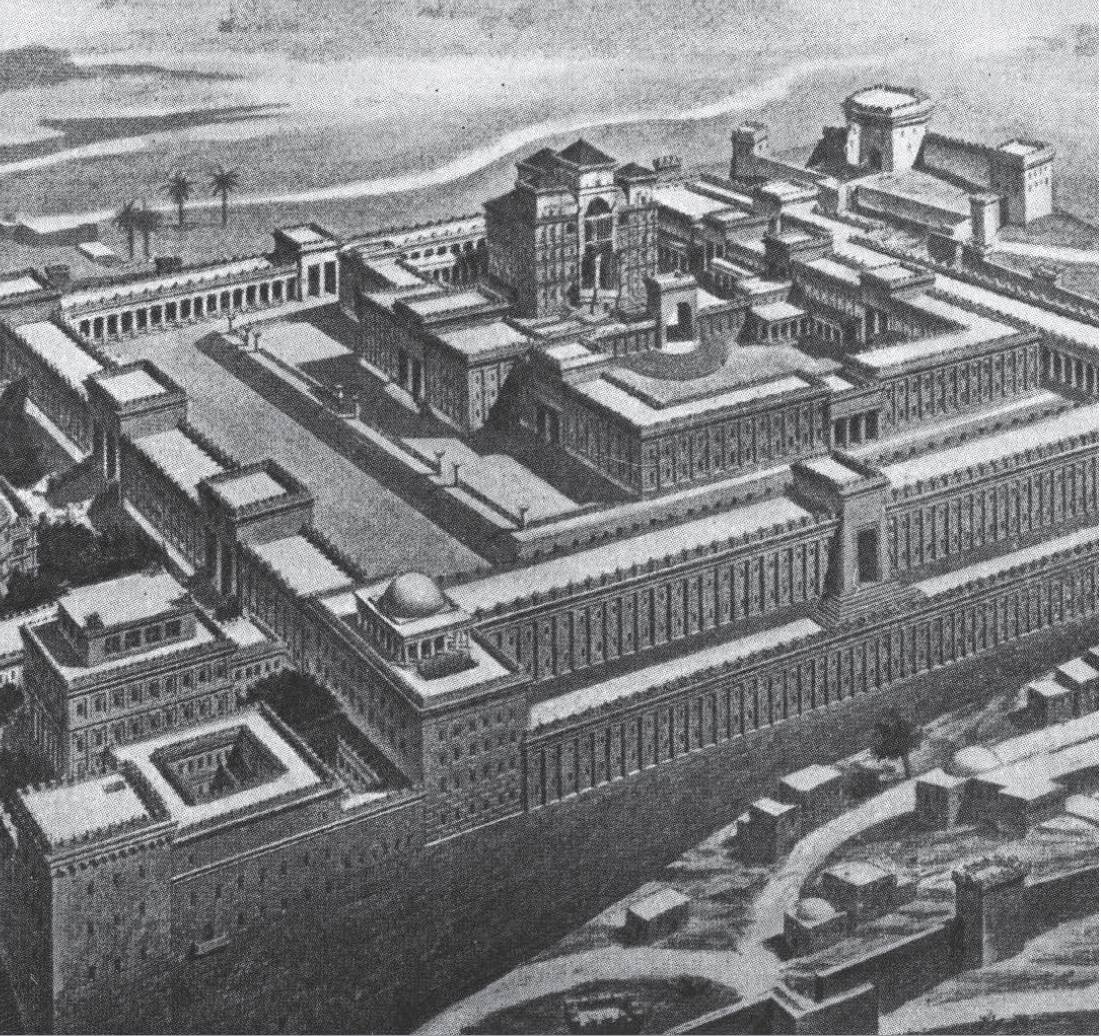
MAPA OUTREMERU – KŘIŽÁCKÁ ÚZEMÍ VE SVATÉ ZEMI

Část první

Obecné
souvislosti

↑ *Imaginární rekonstrukce
Šalomounova chrámu
na Chrámové hoře z počátku
dvacátého století*

Šalomounův chrám

Tři chrámy a vidění

Příběh řádu templářů nemůže začít nikde jinde než u Chrámové hory v Jeruzalémě, kde dnes stojí Skalní dóm. Právě na tomto místě byl postaven Šalomounův chrám – onen proslulý, ztracený templ Židů, od nějž templáři, strážci Svaté země, odvozovali své jméno a na jehož místě si zřídili svou vojenskou i duchovní základnu. Žádné jiné místo na světě nemá takový spirituální význam; Chrámová hora je posvátná jak pro židy, tak i pro křesťany a muslimy. Stejně tak zde stále přetrvává mýtus o hoře jako místě uložení archy úmluvy.

Chrámová hora má podobu rozlehlé plošiny, kterou na původní pahorek nechal navržit Herodes Veliký jako základnu pro svůj obří chrám – ten byl postaven kolem roku 25–10 př. Kr. na místě Šalomounova původního chrámu postaveného před tisíci lety. Právě na Herodův chrám odkazuje *Markovo evangelium 13,1–2*, když učedník říká Ježíšovi: „Pohleď, Mistře, jaké to kameny a jaké to stavby!“, načež Ježíš odpoví: „Obdivuješ ty velké stavby? Nezůstane z nich kámen na kameni, všechno bude rozmetáno.“ Proroctví se skutečně naplnilo, neboť tento chrám roku 70 po Kr. zničil římský císař Titus při potlačování židovského povstání.

Šalomounův chrám

Třebaže se z Herodova chrámu nic nedochovalo, obnažená západní opěrná věž na plošině Chrámové hory, známá jako Zeď nářků, začala postupem času symbolizovat nejen ztracený Herodův chrám, ale také první chrám, který byl na témže místě vybudován před třemi tisíci lety, totiž chrám Šalomounův.

Šalomoun, syn Davida a Batšeby, se stal králem Izraele kolem roku 962 př. Kr. a zemřel přibližně kolem roku 922 př. Kr. Během čtyřiceti let své vlády rozšířil obchodní i politické styky, posílil moc panovníka proti rozdrobeným kmenům a začal uskutečňovat složitý stavební plán. Jeho hlavními stavitelskými projekty byly královský palác a jeruzalémský chrám.

Téměř vše, co je nám známo o plánu a stavbě Šalomounova chrámu, pochází ze Starého zákona, především z knih: 2. *Samuelova*, 1. *Královská* a 1. *Paralipomenon*. Z 2. *Královské* víme o zaboru Jeruzaléma Asyřany roku 586 př. Kr., o tom, jak zničili město, vypálili Šalomounův chrám a obyvatele poslali do vyhnanství v Babylonu, kde jejich nářek zachycuje *Žalm 137,1*: „U řek babylónských, tam jsme sedávali s pláčem ve vzpomínkách na Sión.“

Královna ze Sábý na návštěvě u krále Šalomouna

Z pozdější *Knihy Ezdrášovy* se dozvídáme, že poté, co Asyřany porazili Peršané, dal perský král Kýros Veliký Židům svolení vrátit se z babylonského zajetí zpět domů a znovu vystavět svůj chrám. Tento druhý chrám, známý také jako chrám Zerubábelův, stál na témže místě jako Šalomounův chrám a pravděpodobně kopíroval jeho půdorys. Stavba začala roku 520 př. Kr. a byla dokončena o pět let později. Židé však kvůli nedostatku prostředků nemohli chrám podruhé vyzdobit tak velkolepě jako kdysi Šalomoun.

Jeruzalém zůstal součástí perské říše po celých dvě stě let. Když však Alexandr Veliký roku 333 př. Kr. porazil perského krále Dareia III. v bitvě u Issu, celý Blízký východ přešel pod správu i kulturní vliv Řecka. V průběhu času Řeky vystřídali Římané, třebaže většina řecké kultury přetrvávala. Palestina, jak ji nazývali Římané, se roku 63 n. l. stala součástí římské říše, úplnou nezávislost však získala až za vlády Heroda Velikého, Žida, který se osvědčil svou oddaností římským zájmům a roku 37 př. Kr. byl za to ustanoven židovským králem.

Za časů krále Heroda byl druhý chrám po pěti staletích již zpustlý a zchátralý, avšak nechat ho zbořit by byla svatokrádež. Místo toho dal tedy Herodes druhý chrám v rámci svých stavebních plánů zvětšit a velkolepě opravit; ve skutečnosti tak vznikl třetí chrám, třebaže stále platil za chrám druhý. Ovšem ani ne za jedno století zkáza stihla i tuto svatyni.

Byl zde ovšem ještě jeden chrám, a třebaže ve skutečnosti nikdy neexistoval, velmi podrobně ho popisuje starozákonní *Knihy Ezechielova*. Prorok Ezechiel byl jedním ze Židů vypovězených do babylonského vyhnanství. Tam měl vidění, že Izrael znovu dosáhne někdejší slávy a Šalomounův chrám povstane z rozvalin. Ezechielův chrám vyjadřoval touhu po Šalomounově chrámu, byl symbolem ztraceného ideálu. V tomto smyslu se Šalomounův chrám stal monumentem tisíce let podněcujícím lidskou fantazii. Byl jednou z význačných legendárních staveb světa, a to nejen pro Židy, nýbrž pro všechny národy vůbec.

Nový zákon pak k Ezechielovu symbolismu Chrámu přidává ještě další rozměr. Poté, co Ježíš předpověděl jeho zkázu, v *Janově evangeliu* 2,19 oznamuje: „Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej postavím.“ Všeobecně se má za to, že tato slova odkazují k Ježíšově vlastní smrti a zmrtvýchvstání v tom smyslu, že namísto rozbořeného pozemského chrámu se Kristus stane věčným chrámem nebeským. Pro křesťany se právě zmrtvýchvstání, samotný pilíř křesťanské víry, odráželo v představě Krista coby nového chrámu a Ráje jako nového Jeruzaléma.